



2025

BETALNINGSHJÄLPEN

Att känna trygghet i den digitala världen, oavsett ålder eller bakgrund

En rapport om hur unga och föräldrar ser på trygghet, ansvar och betalningar online

Förord
Anna Kratz
Sverigechef, Mastercard

Betalningshjälpen växer – en ny generation i den digitala ekonomin

Den digitala vardagen är en självklar del av livet för unga med allt från sociala kontakter, till ekonomi och underhållning. Men ju mer tid som tillbringas online, desto större blir riskerna. Bedrägerier och vilseledande beteenden på nätet har blivit en del av många ungas verklighet, och gränsen mellan det trygga och det riskfyllda blir allt svårare att urskilja.

Sedan start har Betalningshjälpen haft som mål att minska det digitala utanförskapet och bidra till att alla ska ingå i den digitala ekonomin, oavsett förutsättningar och ålder. Nu växer, och fördjupas Betalningshjälpen – och ser ingen ålder.

Allt fler unga växer upp med mobilen som en självklar del av vardagen, och på samma gång får de sitt första digitala betalverktyg tidigt i livet. Det är en generation som rör sig vant mellan appar, men som samtidigt möter nya risker.

Bedrägerier, falska länkar och social manipulation drabbar inte bara äldre, utan i allt större utsträckning även unga.

Oron bland föräldrar är påtaglig då majoriteten uttrycker oro för att deras barn ska drabbas, och mer än var tredje ung i vår undersökning uppger att de någon gång blivit utsatta för digitala bedrägerier. Det visar hur viktigt det är att bygga trygghet och medvetenhet tidigt, och förstå att digital kompetens inte alltid betyder digital säkerhet.

Betalningshjälpen är ett utbildningsinitiativ från



och några av Sveriges största banker



Besök Betalningshjalpen.se för inspiration och guider





Anna Kratz

Samtidigt visar årets rapport även på flera positiva aspekter. Den visar på medvetenhet och en vilja att öka kunskapen – både hos unga och deras föräldrar. Det finns en stark vilja att ta ansvar, men också ett behov av mer stöd, mer kunskap och tydligare riktlinjer. Det lyfter även flera av experterna som medverkar i årets rapport.

För oss handlar Betalningshjälpen om att skapa trygghet och tillit i den digitala vardagen. Det gör vi tillsammans med våra partnerbanker Nordea, Swedbank, SEB, Handelsbanken, Länsförsäkringar, ICA Banken och Resurs Bank. Vi vill bidra till ett samhälle där alla, oavsett ålder och ursprung, kan känna sig säkra när de handlar, betalar och rör sig i den uppkopplade världen.

Därför fortsätter Betalningshjälpen vara ett viktigt verktyg i att driva utvecklingen i en positiv riktning – i samtal, i vardagen och i hur vi lär av varandra. Det är där förändringen börjar.



Sex siffror från undersökningen

Vad säger de unga?

35%

av unga har någon gång blivit utsatta för digitalt bedrägeri

71%

av unga anger att de i någon mån är oroliga för att bli lurade online

53%

av unga använder sin smartphone för ekonomi

Vad säger föräldrarna?

88%

av föräldrar är oroliga för att deras barn ska utsättas för bedrägeri online

28%

av föräldrar vet hur de ska skydda sitt barn mot digitala bedrägerier

91%

av föräldrar köper en smartphone till sitt barn innan 13 års ålder

Unga och smartphones: vanor och användning

Som underlag för årets rapport ligger en undersökning från Norstat som riktar sig till både unga i åldern 15–17 år och till föräldrar med barn i samma ålder. Undersökningen belyser skillnader mellan vad föräldrar tror om sina barns användning av smartphones och digitala appar, med vad de unga själva säger.

Smartphone en självklar del av barndomen

Undersökningen visar att nästan alla barn fick en smartphone av sina föräldrar vid 10–12 års ålder. Var tredje (38 procent) förälder har gett sitt barn en smartphone innan de fyllt tio år och mer än varannan (53 procent) innan 13-årsdagen. Bara sju procent av föräldrarna väntade längre. Det innebär att mobiltelefonen idag är en

självklar del av barndomen och tonåren. När användningen etableras så tidigt blir frågor om hur telefonen används, vilka möjligheter och utmaningar som följer, och hur väl föräldrarna känner till sina barns beteendemönster centrala.

Föräldrar uppger att de tror att deras barn primärt använder sina smartphones för kommunikation. Det är en bild som

stämmer överens ganska väl med verkligheten. En majoritet (85 procent) av 15–17-åringar anger att det är just att kommunicera, det vill säga chatta, skicka sms och ringa, som de använder sina smartphones till. Föga förvånande är att även en annan typ av kommunikation, sociala medier, ligger högt upp på listan bland unga (87 procent), vilket även många föräldrar (74 procent) förutsåg.



Smartphonen – navet i ungas digitala ekonomi

Men det är inte bara scrollande och samtal som telefonerna används till. Även när det kommer till ekonomi visar sig smartphonen vara ett viktigt verktyg. Här skiljer det sig däremot mellan föräldrarnas uppfattning och hur unga själva svarar. Mer än hälften (53 procent) av unga uppger att ekonomi och betalning genom exempelvis Swish,

bankappar och digitalt bankkort viktiga funktionsområden för dem. Detta i relation till föräldrar där knappt tre av tio (29 procent) upplever att funktioner kopplat till ekonomi är viktigt för deras barn.

Det är ofrånkomligt att när vardagen blir allt mer uppkopplad och digital så utvecklas nya vardagsrutiner – från hur vi pratar med varandra till hur vi betalar

när vi handlar. När det kommer till betalningar och ekonomi har många unga tillgång till olika valmöjligheter och metoder. De kan ofta swisha, betala med fysiskt eller digitalt bankkort eller använda kontanter. Undersökningen visar att de flesta föräldrar idag väljer att ge sina barn tillgång till Swish och ett fysisk bankkort.

Dessa appar tror föräldrar är viktigast för deras barn

1. Snapchat – 73 procent
2. TikTok – 62 procent
3. Swish – 61 procent
4. Spotify – 50 procent
5. Youtube – 48 procent

Dessa appar tycker ungdomar är viktigast

1. Snapchat – 72 procent
2. Swish och Spotify – 70 procent
3. TikTok – 62 procent
4. Youtube och Google – 32 procent
5. Instagram/Facebook – 28 procent



Intervju med Henrik Pallin

Socionom, kurator och föreläsare med fokus på ungas liv online

"Att guida – inte förbjuda: så bygger vi digital trygghet"

Som kurator och socionom med över 25 års erfarenhet har Henrik Pallin ägnat det senaste decenniet åt att arbeta med frågor om unga och nätet. En digital värld där mötet mellan teknik och människa konstant tar nya former.

Någonting som har utvecklats och förändrats menar Henrik är föräldrarollen. Många vuxna engagerar sig helhjärtat i barnens idrottsintressen – tvättar matchkläder, står i kiosken, skjutsar och hejar på. Men i en digital värld ser det annorlunda ut, där drar föräldrar helt andra gränser.

– Föräldrar har inga problem med att stå i fotbollsklubbens kiosk i regnet. Men hur kommer det sig att man drar gränsen vid att kolla på en hel match i Fortnite? Det är viktigt att delta och hålla dig uppdaterad i dina barns

liv, ställ frågor! Du engagerar dig i cuper och fotbollsträningar, men att se ditt barn lyckas och utvecklas i ett datorspel – det vill man plötsligt inte vara med på.

Han menar att mobilen för unga är en självklar kontaktväg, en central del av relationer och identitet. Den bidrar till att lära sig sociala koder, samspel och för att vardagen ska gå ihop. Det är även vanligt att unga hanterar ekonomi och betalningar digitalt och det måste föräldrar förhålla sig till, även om det kommer med sina utmaningar, menar Henrik.

"Vi måste sluta förminska barns digitala relationer."

– Vi måste sluta förminska barns digitala relationer. Att skriva till varandra gör inte relationen mindre verklig, det är så många håller ihop venskaper i dag och det är lika på riktigt som att ses i kvarteret. Ekonomin är också en del av den världen. Barn har

sällan lagt sin veckopeng på särskilt vettiga saker och det är inte poängen. Poängen är att vuxna tar ansvar för hur systemen fungerar, sätter ramar och visar hur man gör. Du ger inte ditt barn ditt betalkort och säger shoppa förnuftigt nu, du går bredvid och guidar.

Att visa vägen är viktig, eftersom Henrik menar att framtidens digitala trygghet inte

handlar om förbud, utan om att steg för steg bygga digital kompetens från tidig ålder. Men att förstå att det varierar från barn till barn är även det viktigt, målet är att guida i stället för att begränsa i blindo och att våga sätta olika ramar för olika barn.

– Ju tidigare vi börjar med någonting desto bättre blir vi på det. Bara för att ett barn får en egen mobiltelefon betyder

det inte att de får använda den hur som helst. Precis som med en cykel följer vi med i början, lär ut reglerna och låter dem ta mer ansvar steg för steg. Men vi måste också våga vara orättvisa. Bara för att ett barn klarar av att hantera en app eller en plattform betyder det inte att alla andra kan. Du måste våga sätta gränser utifrån ditt eget barns mognad – inte utifrån en generell åldersgräns.

"Bara för att ett barn får en egen mobiltelefon betyder det inte att de får använda den hur som helst."

Henriks fyra råd till föräldrar:

1. Delta i barnens digitala liv
– var med, ställ frågor och visa att du bryr dig om det som händer online.
2. Se digitala relationer som riktiga
– venskap online är lika verklig som i verkliga livet.
3. Var en guide, inte en förbudsvakt
– visa vägen, sätt ramar och lär ut steg för steg.
4. Anpassa dig
– sätt gränser utifrån mognad, inte ålder.

Intervju med Jannike Tillå

Chef för samhällsnytta och kommunikation på Internetstiftelsen

"Stora öron, liten mun – var inte en krokodil"

Som en av de mest tongivande aktörerna inom digitala frågor har Internetstiftelsen en unik inblick i barns och ungas vardag online. Jannike Tillå, chef för samhällsnytta och kommunikation på Internetstiftelsen, delar sina perspektiv på vilka utmaningar som är mest akuta – och vilket stöd som behövs framåt.

En av de största frågor som återkommer i diskussionen om barns digitala liv handlar om skärmanvändning. I samhällsdebatten målas det ofta upp som en fråga om förbud eller frihet – antingen är skärmen roten till allt ont, eller så anses den helt ofarlig. Men verkligheten är mer komplex.

– Ett stort frågetecken just nu är den polariserade debatten om skärmen som gör att vi vuxna gärna snickrar igen och förfasas och tror att vi löser väldigt mycket med att ta bort

skärmen. Det ser jag som en utmaning, det är viktigt att vi får mer kunskap och lyssnar mer för att se både det som kan vara fantastiskt bra och roligt och lärorikt och utvecklande vid skärm. Och även prata om baksidorna.

För barnen själva är mobilen och de digitala plattformarna ofta en självklar del av vardagen. De beskriver att de ibland fastnar mer än de vill, att sociala medier kan skapa stress och jämförelser, och att självbilden kan påverkas negativt. Samtidigt betonar

många att nätet också är en plats för vänskap, gemenskap och kunskap.

"Vi ser att många påverkas av sociala medier"

– Vi ser att många påverkas av sociala medier när det kommer till självbilden, speciellt tjejerna. Men samtidigt är det en jätteviktig del

i att bygga gemenskap, träffa vänner och lära sig nya saker. Där försöker vi hela tiden balansera diskussionen.

Frågan om ansvar blir därför central. Vem ska se till att barnen får den kunskap och trygghet de behöver i sitt digitala liv? Här ser Jannike att flera aktörer måste samverka.

– Vi förespråkar att man börjar prata säkerhet väldigt tidigt med barnen. Till exempel vad som är en hemlis på nätet, vad ett lösenord är och att kortet jag

betalar med i butiken faktiskt är pengarna vi har på kontot. Alla barn har inte föräldrar som kan ge det här stödet, därför är det jätteviktigt att skolan också tar ansvar i detta.

En annan stor utmaning som vuxenvärlden ofta underskattar är de många olika typer av bedrägerier som barn kan utsättas för. Det sker inte bara i tonåren, utan kan börja redan i de yngsta åldrarna, till exempel genom spel.

– Barn och unga blir lurade på

nätet, ofta redan i unga år. Det kan handla om grooming men också bedrägerier. Vi ser att det kan börja i exempelvis spel och fortsätter sedan uppåt i åldrarna på andra plattformar.

Barnens digitala vardag måste bli något vi är lika närvarande i som i deras fysiska aktiviteter, menar Jannike.

– Stora öron, liten mun, var ingen krokodil, utan lyssna på dem. Prata kontinuerligt om det de upplever vid skärmen, inte bara det stora snacket.

Tre råd från Jannike:

1. Lyssna mer än du pratar – ha stora öron och liten mun. Låt barnen berätta om sin digitala vardag i stället för att du drar slutsatser åt dem.
2. Prata ofta, inte bara när det uppstår problem – gör samtal om internet till något naturligt i vardagen, inte bara ett krissamtal när något gått fel.
3. Bygg trygghet tidigt – prata om lösenord, hemligheter och pengar på nätet redan med de yngsta. Skapa förståelse, inte rädsla.

Föräldrars oro och ungas utsatthet i det digitala livet

Det digitala livet präglar både vardag och vanor, och allt yngre barn växer upp i en ständigt uppkopplad värld. Men med nya möjligheter följer också nya risker. Vilka oroskänslor bär föräldrar på när deras barn rör sig fritt online? Hur ser unga själva på sin trygghet i det digitala rummet – och var finns de största kunskapsluckorna?

Mer än var tredje ung har blivit utsatt för digitalt bedrägeri

Att den digitala världen bjuder på många möjligheter som förenklar livet är ingen hemlighet. Men det är även ett vedertaget faktum att det medföljer risker när man rör sig i digitala miljöer. Att inte veta vem som finns på andra sidan skärmen kan skapa både osäkerhet och misstänksamhet.

Rapporten visar att oron för att bli lurad eller bedragen inte bara är vanlig utan i många även fall berättigad, eftersom flera redan har blivit utsatta. Mer än var tredje ung (35 procent) anger att de på ett eller annat sätt

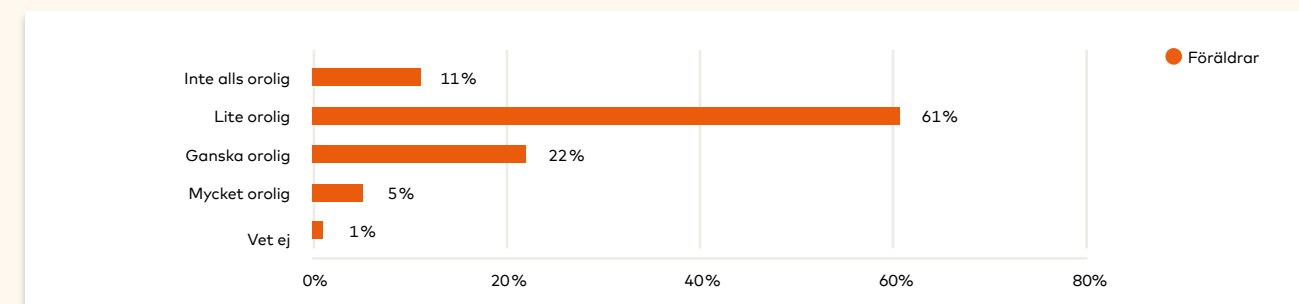
har blivit utsatta för digitalt bedrägeri. Att många redan har drabbats kan förstärka känslan av oro och utsatthet. Bland de unga anger en stor del (71 procent) att de i någon mån är oroliga för att bli lurade online. Dessa känslor stämmer överens med föräldrarnas farhågor, där majoriteten (88 procent) oroar sig över att deras barn ska bli utsatta för digitala bedrägerier.

Undersökningen visar på skillnader mellan tjejer och killar i hur de beskriver sin oro, där tjejer framstår som mest oroliga. Bland tjejer är det nästan åtta av tio (76 procent) som är oroliga i

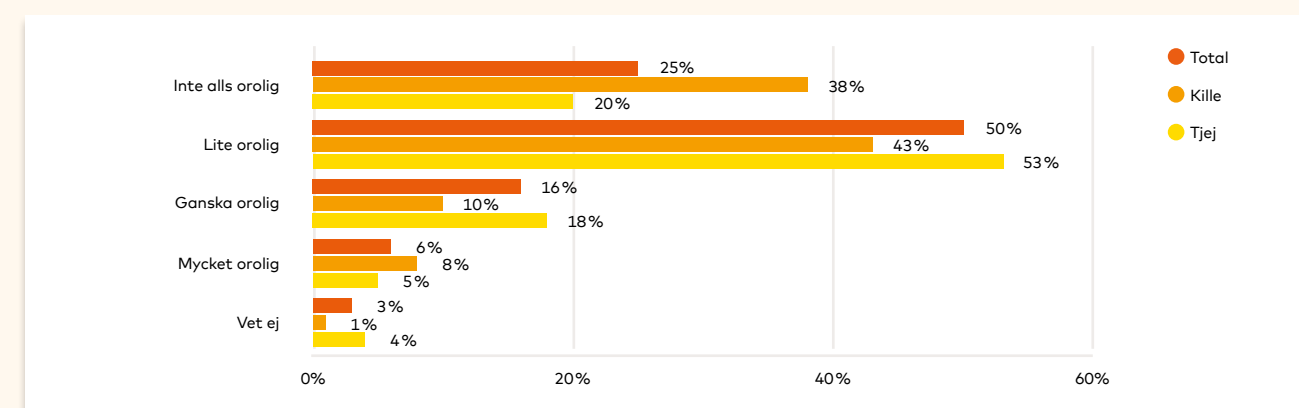
Mer än 35% av ungdomar har utsatts för digitala bedrägeri

någon grad, jämfört med något färre bland killarna (61 procent). Skillnaden syns också i hur många som uppger att de känner sig helt trygga online, där nästan dubbelt så många killar som tjejer känner sig helt trygga (killar 38 procent, tjejer 20 procent).

Hur orolig är du för att ditt barn ska bli utsatt för bedrägeri eller bli lurad online?



Hur orolig är du för att utsättas för bedrägeri eller att bli lurad online? (unga)



Intervju med Johan Halling

Brottsförebyggande samordnare på bedrägerisektionen hos polisen i region Stockholm

"Det är inte brottsoffret som ska känna skam – det är bedragaren"

Digitala bedrägerier växer snabbt och drabbar idag både unga och vuxna. Johan Halling är brottsförebyggande samordnare på bedrägerisektionen i region Stockholm och menar att det krävs ökad vaksamhet, öppna samtal mellan föräldrar och barn samt ett bredare samhällssamarbete för att möta hoten.

I sin roll arbetar Johan Halling med att samordna och vara delaktig i att utveckla polisens arbete mot digitala bedrägeribrott.

Digitala bedrägerier är idag ett av de mest omfattande brottsproblemen i Sverige. De vanligaste metoderna är kortbedrägerier, annonsbedrägerier och olika typer av social manipulation. Bedragarna arbetar ofta systematiskt och i stor skala där bluff-sms och falska kampanjer skickas till tusentals personer samtidigt, där de som nappar blir måltavlor.

– Man kan handla på falska hemsidor, bli manipulerad att lämna ut kortuppgifter via sms eller luras av falska annonser i sociala medier. Bedragarna vill inte åt småsummor, de vill åt kortuppgifterna. Unga får idag många varianter av bluff-meddelanden, det kan handla

"Bedragarna vill inte åt småsummor, de vill åt kortuppgifterna"

om påstådda paketleveranser eller erbjudanden som nästan alltid låter för bra för att vara sanna.

Samhällets fokus har länge legat på äldre som riskgrupp, men även unga utsätts i hög utsträckning. Men bara en bråkdel av brotten anmäls. Skam och skuld gör att många väljer tystnad framför att söka hjälp.

– Det finns en allmän bild om att det framförallt är äldre personer som drabbas men man ska komma ihåg att det finns olika typer av bedrägerier som riktar in sig på olika åldrar. Föräldrar och

unga behöver bli mer medvetna om att de också är riskgrupper. Tyvärr finns det mycket skam och skuld kopplat till dessa brott oavsett ålder, men vi måste börja prata om det på ett annat sätt. Det är inte brottsoffren som ska känna skam, det är bedragaren.

Samtidigt betonar Johan att oron inte får ta över. Vaksamhet och eftertanke är viktigare än rädsla – och här spelar föräldrar en avgörande roll i att rusta sina barn. Det handlar om att ha ett intresse och en inblick i vad barnen gör på den digitala arenan och att finnas där som stöd.

– Jag har full förståelse för att unga kan vara oroliga, men det viktigaste är att man lär sig vara

vaksam och källkritisk. Nästan alla bedrägerier bygger på att bedragaren stressar någon till att inte tänka rationellt. Det bästa man kan göra är att pausa och tänka en gång till innan man trycker på köp eller delar känsliga uppgifter.

"Nästan alla bedrägerier bygger på att bedragaren stressar någon till att inte tänka rationellt."

Polisen arbetar både med att utreda och att förebygga, men Johan betonar att brottsligheten inte går att "utreda bort".

– Bedrägerierna är så pass många att det krävs samarbete mellan flera aktörer. Banker, skolor, myndigheter och teknikföretag behöver bidra till att minska sårbarheterna.

Men, när någon ändå drabbas handlar det om att agera snabbt och söka stöd.

– Det viktigaste är att ta tag i situationen direkt. Kontakta banken, anmäl till polisen och ta stöd av nära och kära. Framför allt ska man aldrig skuldbelägga den som blivit lurad – det är bedragaren som har gjort fel.

Polisens tips till unga som känner oro – var vaksam och lär dig se varningstecknen

- **Var uppmärksam** – tänk efter innan du klickar på länkar eller delar information, särskilt på sociala medier och i spel.
- **Om någonting verkar för bra för att vara sant** – så är det oftast det.
- **Stressa inte** – bedragare försöker ofta få dig att fatta snabba beslut utan att hinna tänka efter.
- **Prata med en vuxen** – be en förälder eller någon du litar på om hjälp innan du köper något eller lämnar ut uppgifter på nätet.

Polisens tips till föräldrar – för att stärka din och ditt barns digitala säkerhet

- **Ta till dig av information som finns** – det finns mycket information redan som delas av olika aktörer i samhället.
- **Ha ett intresse av att söka kunskap själv** – det digitala livet är en del av ditt barns välmående.
- **Var mer aktiv** – visa ett aktivt intresse av dina barns digitala liv.
- **Skuldbelägg inte** – om något går snett, ha ett öppet samtal med ditt barn utan att döma.

Tre viktiga saker att tänka på om något faktiskt går snett

1. Stoppa pengarna – ta kontakt med banken så snabbt det går.
2. Polisanmäl – anmäl alltid brott om du blir utsatt.
3. Ta stöd – prata med dina nära och kära för att få hjälp och stöd.

Många unga har bättre koll än sina föräldrar på digital säkerhet

Den digitala vardagen ger unga stora möjligheter, men den medför också utmaningar och risker som oroar både dem själva och deras föräldrar. Trots att många föräldrar försöker hålla sig uppdaterade så känner sig få trygga med hur deras barn rör sig online, och många saknar tillräcklig kunskap för att stötta och skydda dem.

Få föräldrar känner sig rustade för barnens digitala vardag

Var fjärde förälder (24 procent) tycker att deras egen kunskap om digitala bedrägerier är begränsad, och nära var tionde (8 procent) menar att de helt saknar verktyg och kunskap. Samtidigt är det få (15 procent) som tycker det är svårt att hänga med i den digitala utvecklingen. Många unga (32 procent) tycker att de i själva verket har bättre koll än sina föräldrar när det kommer till digital säkerhet, och bland föräldrar är det sju procent som helt lägger över ansvaret på sina barn och litar på att de klarar sig utan deras stöd.

Sett till barns digitala vanor som helhet saknar många föräldrar insyn och känner sig osäkra. Endast var tredje (35 procent) förälder känner sig trygg i hur deras barn rör sig i digitala miljöer. Det handlar inte bara om vilka appar eller plattformar barnen använder, utan också om vad de gör och hur de interagerar med andra. Drygt en fjärdedel (28 procent) av föräldrarna säger att de oroar sig för att deras barn ska köpa något av misstag eller bli lurade online. Ytterligare var sjunde (15 procent) uppger att de känner sig otillräckliga när det gäller att skydda sina barn mot digitala risker.

35%

Jag oroar mig för att mitt barn utsätts för olämpligt innehåll

28%

Jag oroar mig för att mitt barn ska köpa något av misstag eller bli lurad

24%

Jag oroar mig över att mitt barn chattar med okända

15%

Jag oroar mig för att jag inte har tillräcklig kunskap för att skydda mitt barn

10%

Jag tycker det känns otryggt att mitt barn använder sociala medier

5%

Jag oroar mig när mitt barn spelar spel online

Dialogen om pengar på nätet brister

Hälften av föräldrarna tycker sig ha god kontroll över sina barns digitala köp. Men det visar sig att även om man besitter vissa kunskaper och har en bra översyn så går det inte att ha koll på allt. Nästan en tredjedel av föräldrar (29 procent) anser sig ha bra eller viss kontroll över sina barns digitala köp, men att trots det har det vid tillfällena ändå gått snett.

Samtidigt framgår vikten av dialog mellan föräldrar och barn. En stor majoritet (78 procent) pratar regelbundet med sina barn kring digitala risker och säkerhet på nätet, men frågor som rör

ekonomi upplevs som svårare. Nära var femte förälder (17 procent) tycker det är svårt att nå fram och att deras barn har svårt att förstå pengars värde.

Intervju med Staffan Truvé

Cybersäkerhetsexpert och medgrundare till Recorded Future

"Som försvarare måste du lyckas varje gång, angriparen behöver bara lyckas en gång"

Som medgrundare till Recorded Future, som arbetar med att upptäcka och förebygga cyberhot, har Staffan Truvé följt utvecklingen av digitala risker på nära håll. Genom att samla in och analysera stora mängder data hjälper bolaget organisationer att agera innan hoten blir attacker.

I ungas digitala vardag finns idag två tydliga hotbilder. Den ena handlar om rena bedrägerier, där bedragare försöker komma åt pengar eller personlig information. Den andra, som blivit allt vanligare, handlar om ryktesspridning och manipulation för att skada en persons rykte eller som grund för utpressning.

– Ekonomiska bedrägerier förekommer absolut bland unga, men de är inte alltid så mycket pengar att hämta för de som angriper. Däremot är de ofta

sårbara för den andra typen av hot som att falska bilder eller videor sprids för att skada deras rykte. Det är också vanligt att man använder det för ekonomisk utpressning där unga hittar andra vägar att betala sig fria.

Många av de som är unga idag har växt upp i en helt digital värld och är vana vid att navigera digitalt. De har haft en mobil sedan de var 10 år gamla och kan i många fall mer än sina föräldrar om digital säkerhet. Men det räcker inte alltid.

"Det gör att de ofta ligger ett steg före"

– Vi ser till exempel hur AI nu används för att fejka röster eller hela samtal. Om man plötsligt får ett samtal som låter precis som någon man känner, kopplat till ett känt nummer, är det nästan omöjligt att inte bli lurad. De som ligger bakom har dessutom tillgång till exakt samma teknik

som vi andra – men använder den utan några etiska eller juridiska begränsningar. Det gör att de ofta ligger ett steg före.

Frågan är då hur man ska agera för att inte gå i fällan. Enligt Staffan behöver det inte alltid handla om avancerade säkerhetslösningar, utan om att hålla fast vid enkla rutiner och sunt förnuft. Bedragarna blir allt skickligare, men ofta är det vardagliga rutiner som gör skillnaden.

– Om någon ringer med en konstig begäran: lägg på och ring upp själv. Att verifiera på det sättet är fortfarande ett av

de bästa skyddena vi har. Man ska aldrig känna sig pressad att agera direkt – den som försöker lura dig vill just skapa stress och få dig att sluta tänka efter.

Samtidigt betonar Staffan att det inte bara är individer som behöver stärka sin beredskap. För att stå emot cyberhot krävs att företag, myndigheter och andra samhällsaktörer samarbetar mer öppet och delar erfarenheter. De kriminella är ofta snabbare på att utbyta kunskap, medan den goda sidan fortfarande präglas av tystnad och prestige – något som skapar en tydlig obalans mellan angripare och försvarare.

– De kriminella delar gärna information och lär av varandra. Men på den goda sidan är det fortfarande många som skäms över att de blivit hackade och därför inte berättar hur det gick till. Vi måste bli bättre på att dela erfarenheter – annars ligger vi alltid ett steg efter. Som försvarare måste du lyckas varje gång, angriparen behöver bara lyckas en enda gång. Därför gäller det att samarbeta, vara vaksam och bygga kunskap tillsammans.

Staffans råd för ett säkrare digitalt liv

- **Tänk efter – innan du klickar**
Bedragare lever på stress och snabba beslut. Stanna upp, kolla en extra gång.
- **Kolla först – agera sen**
Oavsett om det gäller ett samtal, ett mejl eller en länk, verifiera innan du agerar.
- **Dela – inte dölja**
Prata om det som gått snett. Erfarenhet som delas blir skydd för fler.
- **Bygg motståndskraft – tillsammans**
Ingen står trygg ensam. Kunskap, samarbete och öppenhet är vårt bästa försvar.

Behovet av stöd och tydligare ansvar i det digitala livet

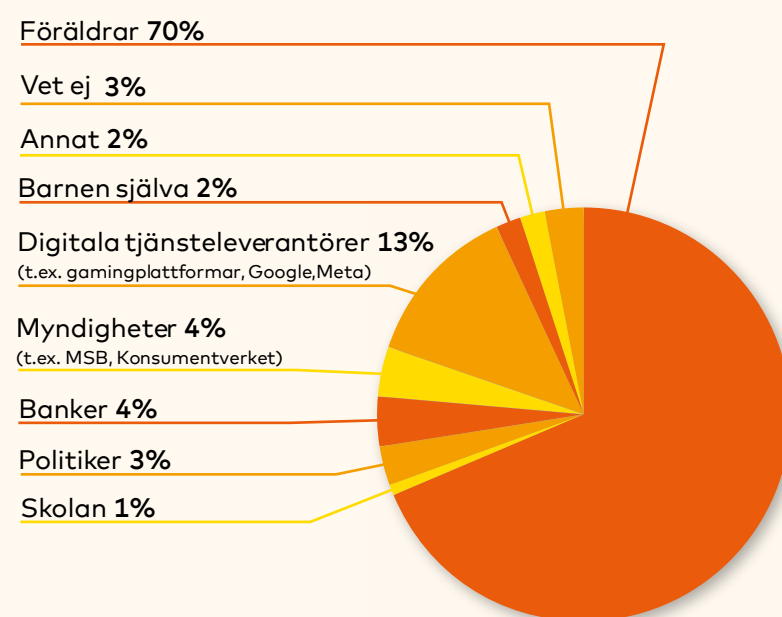
När vardagen blir allt mer digital växer också behovet av stöd – både för barn och föräldrar. För vem bär egentligen ansvaret för att unga ska känna sig trygga online? Är det föräldrarna, skolan, myndigheterna – eller de digitala plattformarna själva? Många söker information från flera olika håll, men upplever ändå att något saknas.

Föräldrar tar störst ansvar – men efterlyser mer stöd

Att digital säkerhet bygger på samspelet mellan flera aktörer är tydligt i undersökningen. För att skapa trygghet krävs tydliga regler och riktlinjer och framför allt en gemensam förståelse för att alla har en roll att spela.

En tydlig majoritet av föräldrar till tonåringar (70 procent) anser att de bär det största ansvaret för sina barns digitala säkerhet och att skydda sina barn mot bedrägerier online. Samtidigt pekar en relativt stor andel (24 procent) på andra aktörers ansvar, exempelvis digitala tjänsteleverantörer (13 procent), myndigheter (4 procent), banker (4 procent) och politiker (3 procent).

Vem anser föräldrar har det största ansvaret för att barn skyddas mot bedrägerier online?



61%

av föräldrarna uppger att de känner till vanliga former av digitala bedrägerier

28%

av föräldrarna uppger att de vet hur de kan skydda sina barn mot digitala bedrägerier

Skolans roll – ett komplement till vad de unga lär sig hemma

Skolan bär inte det yttersta ansvaret enligt föräldrar när det kommer till att utbilda barn kring digitala bedrägerier och onlinesäkerhet. Däremot är det tydligt att skolan har en betydande roll. Att det finns en existerande dialog, både hemma och i skolan, är viktigt för många unga. Hälften (51 procent) av de unga har pratat om digital säkerhet i skolan och nästan lika många (45 procent) säger att de diskuterat liknande ämnen med sina föräldrar.

Detta stämmer överens med vad föräldrarna uppger, då många (23 procent) anger att det är viktigt att skolan har en aktiv roll i att informera unga om digitala bedrägerier och säkerhet online. Ännu fler (53 procent) uttrycker samma

åsikt och menar att skolan är viktig – men endast som ett komplement till vad deras barn lär sig hemma.

Men det är inte endast i skolan och hemma som information finns att inhämta. Nära hälften av föräldrarna (48 procent) får information via nyhetsmedier och något färre (36 procent) anger att de fått information från sin bank. Däremot är det många som uppger att de inte fått någon information alls om digital säkerhet – ungefär var femte (21 procent) bland föräldrarna och var tionde (10 procent) bland de unga. Att föräldrar inte har det helt lätt att navigera i ämnet är tydligt då var femte (20 procent) förälder uppger att de inte vet vilken information som skulle hjälpa mest kring digital säkerhet.

Fler verktyg och tydligare riktlinjer behövs

När föräldrar beskriver vilket stöd som skulle hjälpa dem mest för att stärka sina barns digitala säkerhet lyfts det tekniska stödet allra högst. Nära hälften (47 procent) uppger att funktioner som spärrar, notifieringar och andra verktyg för att skydda barnen skulle vara mest värdefulla. Även unga ser ett behov av

denna typ av hjälp – var tredje (31 procent) efterfrågar teknisktöd.

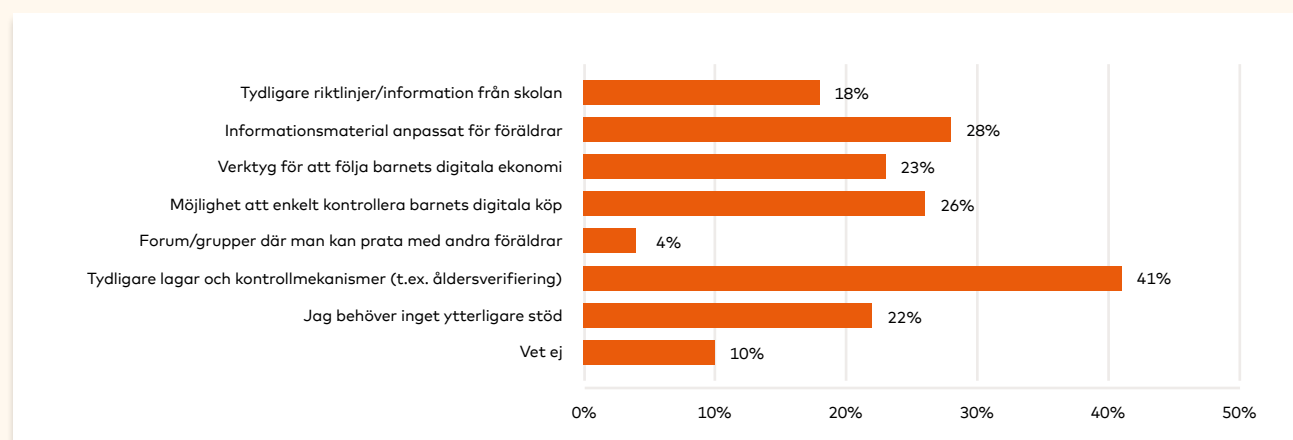
Utöver teknisktödet är det många föräldrar som efterfrågar mer övergripande ramar och verktyg för att hålla koll. Ordning, lag och mer handgripliga tillsynsmedel toppar listan och nära hälften (41 procent) efterfrågar tydligare

lagar och kontrollmekanismer som exempelvis åldersverifiering. Behovet av stöd för föräldrar framträder tydligt. Var femte (23 procent) efterlyser verktyg för att kunna följa sitt barns digitala ekonomi och i förlängning vill ännu fler (26 procent) ha möjligheten att enkelt kontrollera sitt barns digitala köp.

Föräldrar vill ha fler verktyg – inte fler varningar.

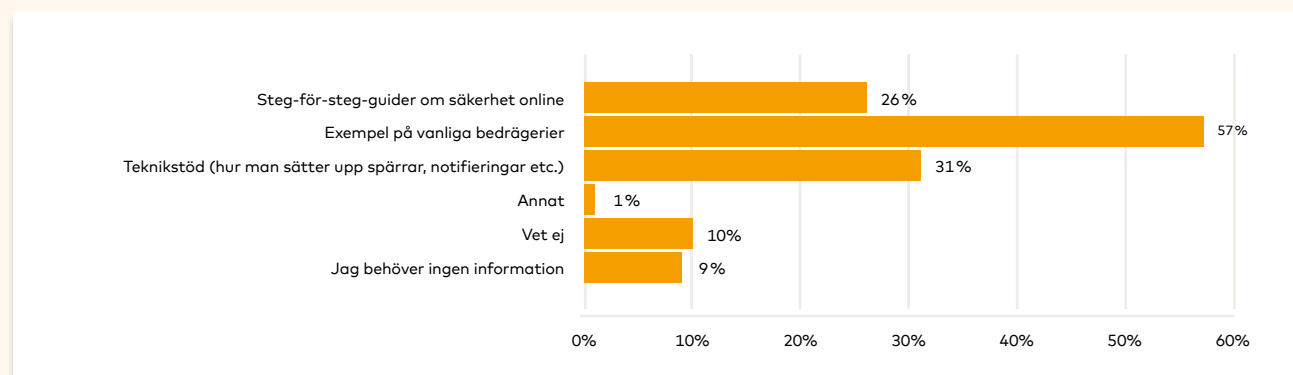
Vad skulle hjälpa dig att känna dig tryggare i ditt barns digitala liv?

Föräldrar



Vilken typ av information om digital säkerhet skulle hjälpa dig mest?

Unga



Så säger bankerna



ICA BANKEN erbjuder produkter och tjänster för barn och unga, som bankkort, konto, Swish, Mobilt BankID samt Apple Pay och Samsung Pay. Genom samarbetet med Gimi-appen får barn på ett enkelt sätt lära sig mer om pengar och ekonomi. Banken deltar även i det gemensamma initiativet Svårlurad för att öka kunskapen om digital trygghet.

Vilka är de största säkerhetsriskerna ni ser när det gäller unga och deras användning av digitala banktjänster?

En växande säkerhetsrisk är att unga utnyttjas som målvakter i penningtvättsbrott. Rekryteringen sker ofta via sociala medier, till exempel TikTok, där unga lockas med erbjudanden om snabba pengar utan att förstå konsekvenserna. Som bank har vi ett samhällsansvar att stötta både barn och föräldrar i att förstå riskerna och använda våra tjänster på ett tryggt sätt. Därför arbetar vi aktivt med bedrägeriövervakning som upptäcker misstänkta transaktioner och informerar om säkerhet genom hela kundresan.



SWEDBANK erbjuder ett brett utbud av kostnadsfria banktjänster för barn och ungdomar mellan 0–17 år, bland annat ungdomskonto, bankkort, Swish, Apple Pay, Samsung Pay och Mobilt BankID. Genom initiativ som Lyckoslanten, en tryckt tidning som lär barn om ekonomi på ett lättillgängligt sätt, och Ung ekonomi, där banken i 40 år samarbetat med Ung Företagsamhet för att inspirera gymnasieelever att prova på livet som entreprenörer. Swedbank är även initiativtagare till Veckopengens dag och driver ett skolprogram tillsammans med Ekonomiska museet. Dessutom har man i över 40 år samarbetat med Ung Företagsamhet för att ge unga verktyg att förstå och påverka sin ekonomi.

Hur arbetar ni för att skydda unga från digitala bedrägerier?

Vi ser det som en central del av vårt uppdrag att skydda kunder från bedrägerier – oavsett ålder. Genom säkra funktioner, kontinuerlig övervakning av transaktioner och utbildningsinsatser till både kunder och medarbetare arbetar vi för att förebygga, upptäcka och stoppa bedrägerier. Ett särskilt fokus ligger på att informera unga om riskerna med att agera målvakt och att stärka deras förmåga att identifiera manipulation och falska erbjudanden online.



SEB erbjuder kostnadsfria banktjänster för barn och unga. Bankappen SEB Neo hjälper unga att hantera sin ekonomi och lära sig att spara, ha koll på sina pengar och förstå sina köpvanor. Banken samarbetar också med organisationer som Mentor och Project Playground för att främja ekonomisk kunskap och trygghet bland unga.

Vilka utmaningar ser ni i ungas digitala beteenden?

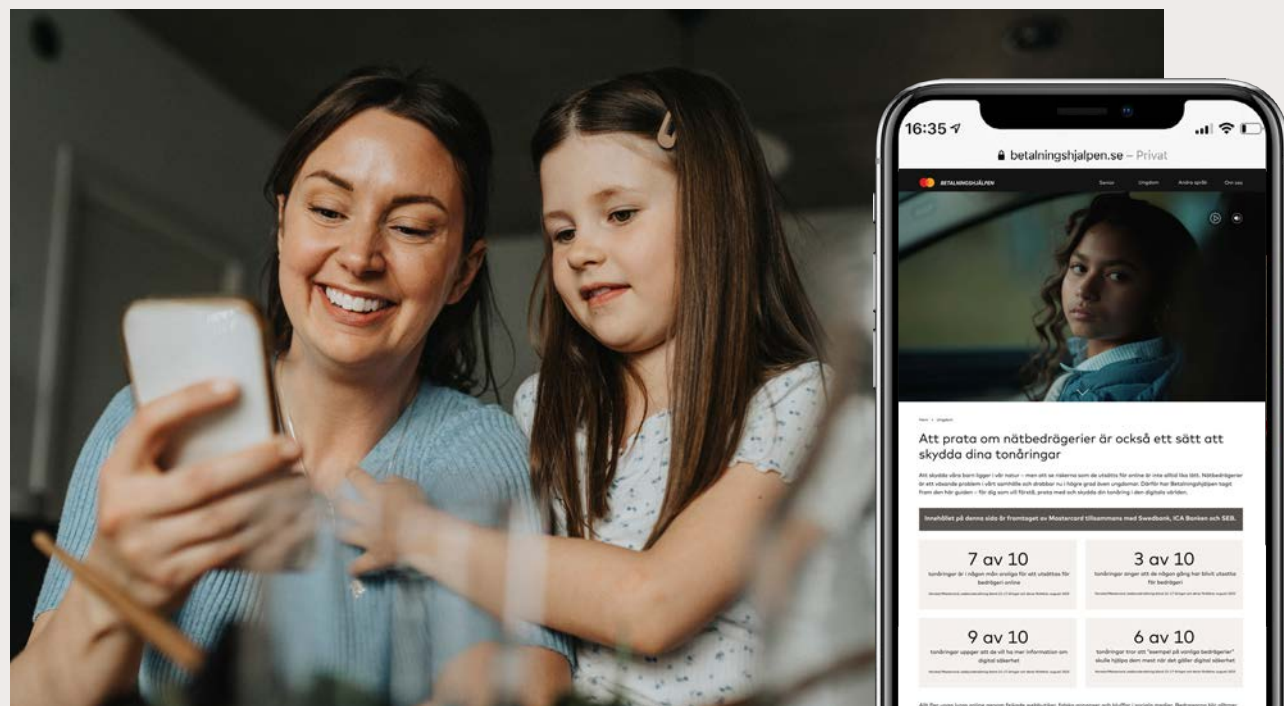
Vi ser en växande risk kopplad till ungas exponering på sociala medier, där köpuppsmaningar och falska erbjudanden kan leda till ekonomiska misstag eller otrygga köp. Dessutom pressas unga att delta i penningtvätt. Vi arbetar därför aktivt med att informera föräldrar om säker digital användning, och hur de kan hjälpa sina barn att bli medveten om riskerna, och ser det som ett samhällsansvar att rusta nästa generation med kunskap och trygghet i den digitala ekonomin.



HANDELSBANKEN erbjuder produkter och tjänster för barn och unga, som bankkort, konto, Swish och Handelsbanken ID. De möter med sitt breda kontorsnät kunder i hela landet och arbetar kontinuerligt för att öka ungas kunskap om vardagsekonomi, säkerhet och digitala risker. Handelsbanken arrangerar kundträffar, skolbesök och utbildningar, och samarbetar med polisen, myndigheter och andra banker för att stärka ungas motståndskraft mot bedrägerier.

Hur arbetar ni för att öka ungas trygghet i den digitala ekonomin?

En viktig del av vårt arbete är att uppmuntra föräldrar att prata med sina barn om pengar, säkerhet och digitala risker. Genom kampanjen Svårlurad och andra informationsinsatser sprider vi kunskap om hur unga kan skydda sig själva och sina närstående. Arbetet bygger på samverkan – mellan banken och samhället i stort, för att förebygga bedrägerier och skapa en trygg digital vardag för unga.



Detta är Betalningshjälpen

Betalningshjälpen är ett initiativ från Mastercard, i nära samarbete med Sveriges största banker och SPF Seniorerna. Idén är enkel: ingen ska hamna utanför bara för att betalningarna blivit digitala.

Genom utbildning, samverkan och inspiration vill Betalningshjälpen stärka människors självförtroende i den digitala ekonomin. På Betalningshjälpen.se finns kunskap, guider och verktyg som gör det lätt att lära sig, förstå och känna sig trygg med digitala betalningar.

"Sedan start har Betalningshjälpen haft som mål att minska det digitala utanförskapet och bidra till att alla ska ingå i den digitala ekonomin, oavsett förutsättningar och ålder."

ANNA KRATZ,
SVERIGECHEF MASTERCARD

För alla som vill känna sig trygga i den digitala ekonomin

Betalningshjälpen finns för att fler ska kunna delta i den digitala vardagsekonomin. Genom målgruppsanpassat innehåll möter vi människor där de är, med verktyg som stärker både kunskap och självförtroende.

Tonårsföräldrar

Digital trygghet börjar hemma. Tonårsföräldrar möter en vardag där shopping, sociala medier och spel blivit naturliga delar av ungdomars liv, där gränsen mellan nöje och risk ibland är tunn. Betalningshjälpen ger föräldrar stöd i att förstå var unga rör sig, vilka faror som kan uppstå och hur man tar det viktiga samtalet utan att det slutar i tystnad eller konflikt.

Seniorer

Många äldre har tagit stora steg mot ett mer digitalt liv, men fortfarande känner sig många osäkra på hur man ska navigera bland appar, betalningar och nya tekniska lösningar. Betalningshjälpen visar att det aldrig är för sent att bli digitalt delaktig – och att trygghet och självförtroende växer med kunskap och gemenskap.

Andra språk

För personer som är nya i Sverige kan den digitala ekonomin upplevas som främmande och svår att förstå. Genom tillgänglig information och språkstöd vill Betalningshjälpen bidra till att fler får samma chans att ta del av vardagens digitala tjänster – och därmed också känna sig inkluderade i samhället.

Föräldraguide

Här får du som tonårsförälder stöd i att förstå ungas digitala vardag. Guiden innehåller fakta, exempel och tips på hur du kan prata med din tonåring om trygghet online och hjälpa dem att undvika digitala bedrägerier.

Seniorguide

För dig som vill känna dig trygg i det digitala. Här får du hjälp med bland annat BankID, Swish, kort, e-handel, räkningar och hur du skyddar dig mot bedrägerier.

Andra språk

Betalningshjälpen finns på flera språk. Här lär du dig hur vardagsekonomi och digitala betalningar fungerar i Sverige, på ett språk som passar dig.

